ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין נו.

ככל יום. כל זמן שהיו נושאין ונותנין בבדיקת עדים היו דנין אותן בכינוי כלומר היו דנין עמהן ובודקין אותם בכינוי איזו אמר כך אמר יכה יוסי את יוסי. האי כינוי לאו כינוי השם קאמר אלא כ"ד מכנין בדבריהם הקללה כלפי אחרים. כל מי שמתפלל דבריו ומדבר כאדם זה שמדבר ומקלל ותולה באחר קרי ליה כינוי בלשון נכמים ויש לו חבר בשבועות (דף לה.) וגם בלשון המקרא ואל אדם לא אכנה כי לא ידעתי אכנה (איוב לב). ולהכי נקט יוסי את יוסי דד' אותיות איכא בשם כן ארבע אותיות דאיינו חייב אלא על שם המיוחד דהיינו שם בן ארבע אותיות ומשום דהשבועו של יוסי כשבועו של אלהים. ולהכי נקט יכה זה את זה דילפינן לקמן דאינו חייב עד שיברך שם בשם: **גנאי הדין.** ואלו לומר חייב הוא לא היו יכולין להרגו על פי עדות ששמעו שהרי לא שמעו מפיהם אלא קללת כינוי: **אלא מוציאין אם כל אדם לחוץ.** דגנאי הוא להשמיע ברכת השם לרבים: **וקורעין.** בגדיהם: **ולא מאמין.** עולמית וטעמא מפורש בגמרא[1]: **אף אני.** שמעתי כמוהו ומ"ל לחזור ולהזכיר ברכת השם: **גמ' שם בשם.** כגון יכה פלוני את פלוני או יקלל שם פלוני את שם פלוני: **ונוקב שם בנקבו שם.** להכי אהדריה בהאי קרא לומר לך עד שיקוב שם בשם: **ומאי דהאי ונוקב שם וגו' עד לא תעשון** לשון קושיא הוא דאין מירוץ בינתים: **מכרו.** שלא לתחוב סכין לדקור נקב בשם הכתוב בקלף: **ותוכרתיה מהכא ואכדתם את שמם.** וסמיך ליה לא תעשון כן לה' אלהיכם: **בעינן שם בשם.** כדיליף לעיל ובנקיבה לא משכחת שם בשם שינקוב את תכילו: **שני שמות אחדדי.** כתובים בשתי מתיכות קלף ויתכן זה על זה: **נוקב וחוזר ונוקב.** בסכין הוא ואין שם נוקב את שם תכילו דלאחר שינקוב העליון ינקוב התחתון: **פרוסי.** בלאותיותיו ופירוסי': **לא שמה מזכרה.** ולא ענש עליה מיתה: **תרוייהו.** פרוסי וכרוכי וכתבה לא מחייב: **אין אין.** בברכת השם כתוב אין אין כי יקלל אלהיו וגו' (ויקרא כד). **אינה אלא סייף.** דכתיב בהו (בראשית ט) באדם דמו ישפך ומיתה אחרת לא הוזכרה בהם: **והא מהכא נפקא.** דעכו"ם מוזהרין על ברכת השם: ה' זו ברכת השם. (לקמיה[2]) דרשינן ויקו ה' אלהים וגו' (ב): **לא נצרכא.** האי אין אין אלא לרבות את הכנויים שיהו העכו"ם מוזהרים על ברכתו כישראל דאי מהתם הוה אמינא שם המיוחד דוקא דכתיב ה' דהאי אלהים דבההוא קרא לאזהרת ע"ז דרשינן ליה לקמן (ע"ב): **ואליבא דרבי מאיר.** מתוקמא דמחייב ישראל על הכנויין מהאי קרא ואתא אין אין להשוות עובדי כוכבי וישראל בכל הני כנויים כגון אלהים שדי צבאות. ולא דמו לכנויים דמתני' דקתני יכה יוסי את יוסי דכנוי דקתני מתני' דנין את העדים בכינוי לאו כנוי השם הוא כדפרשינן לעיל: **על שם המיוחד.** דהא כתיב ה' והייתו שם מיוחד דכתיב זה שמי לעולם (שמות ג): **כי יקלל אלהיו.** דהיינו כנוי דלאו שם המיוחד וסמיך ליה מיתה ונוקב שם ה' מות יומת וקאי נמי אכי יקלל אלהיו: **ותכ"ל על שם המיוחד במיתה.** דכתיב ונוקב שם ה' וגו' והאי ונשא חטאו לאו מיתה אלא ונשא חטאו דכתיב: **ונע הכנויין באזהרה.** אלהים לא תקלל אף על הכנויין מזהר ושם המיוחד נמי בהא מזהרה נפיק דכל אלהים לשון שררה כמו (שם ז) נתתיך אלהים: **ואליבא דרבי מייאש.** הא דאמר ר' יצחק נפחא לרבות את הכנויים ואליבא דרבי מאיר דמשמע הא לרבנן פטור כן נח על הכנויין פליגא דרבי מייאש דאיהו סבר אע"ג דאמרי רבנן על הכנויין באזהרה בישראל מיהו עובד כוכבים חייב מיתה מכגר ובאזהרה מדכתיב גר ואזהרה יתירה ש"מ לאיזוי עובד כוכבים בכנוי: **ור"מ.** דאמר גר ואזהרה מיירן בכנוי ועובדי כוכבים[1] אתרבו מאיש קרא ממעטו גר ואזהרה לבני נח: **הואיל ואיתרבו.** להאי פרשתא לכנויין איתרבו אף לכל האמור בפרשה ובפקילה: **ור' יצחק נפחא אליבא דרבנן.** כיון דאמרי רבנן עובדי כוכבים פטורין מן הכנוי כישראל גר ואזהרה מאי קא ממעטי אי למעוטינהו מפקילה לא אינטריך דמהיכא תיתי הא לא אתרבו בהא פרשתא דבשלמא לר' מאיר סד"א הואיל ואיתרבי איתרבי: **אין אין למה לי.** בין לר' מייאש בין לר' יצחק נפחא אליבא דרבנן ברכת השם מויתו ה' אלהים נפקא כנויים מגר ואזהרה נפקי לר' מייאש ואי לר' יצחק נפחא הא אמר לרבנן פטורין: **שבע מצות.** יליף להו לקמן (ע"ב): **וגלוי עריות.** כולן חוץ מגערה המאורסה דכתיב גבי תגיימלך (בראשית כ) הנך מת על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל בעולת בעל יש להם גערה המאורסה אין להם (לקמן מז.):

אינה אלא סייף. ולקמן איכא מ"ד אלא חנק והא דכתיב (בראשית לח) גבי תמר הוציאוה ותשרף לאו משום דדינא הכי דאפילו מיתה לא נתחייבה לא בדינא דידהו ולא בדידן ובשהחמירו עליה לחייבה מיתה כיצחה שזיתה תוקמוה אמיתת בת כהן דבשריפה לפי שהיתה בתו של שם: **ואליבא** דרבי מאיר. דלרבנן הא אמרי על הכינויין בלאזהרה ואע"ג דלבני נח אזהרתן זו היא מיתתן כיון דישראל ליכא מיתה לא מרבי' עו"ג למיתה מקרא דכתיב גבי ישראל דישראל לית בהו מיתה מיהו קשה מנא ליה דפליג רבי ילמק אדרבי מייאש דאפשר דאמרה ר' יצחק דמרבינן עובד כוכבים מבגר ובאזהרה והכא אקרא דאיש קאי דלא מיתוקם לרבות את העובדי כוכבים אלא לר"מ וי"ל דמבגר ובאזהרה לא מרבינן אי לאו דמתרבי עובד כוכבים מאיש איש ומאיש איש לחודא לא הוה מרבינן אי לאו בגר ובאזהרה כיון דישראל ליכא מיתה והא דבני נסמוך איש איש לרבנן למה לי לא כמו שפ"ה דבני נמי לר' מייאש דלא קשה ליה כלל אלא לר' יצחק אליבא דרבנן בעי: **איש כי יקלל אלהיו.** תיתה הא אינטריך כדדרשינן בפרק מי שהי' טמא (פסחים נג:) למ"ד מגדף היינו עובד עבודת כוכבים אינטריך כי יקלל לגופיה לאמעוטי' דאיכא כרת במגדף את השם דכתיב הכא ונשא חטאו וכתיב במדל לעשות פסח דאשון חטאו ישא ולמ"ד מגדף היינו מברך את השם דאיכא כרת בהדיא דכתיב את השם הוא מגדף ונכרתה אינטריך האי קרא לאגמורי כרת לחדל פסח שני וי"ל דהכא דרשי כי יקלל למ"ל דה"ל למיכתב ונשא חטאו גבי ונוקב שם: **ועל הכינויים באזהרה דכתיב אלהים לא תקלל.** וכי יקלל אתא לכרת כדדרשינן בפסחים (שם:) ואיכא כרת אכינויין והא דקאמר באזהרה למעוטי מיתה ולא למעוטי כרת: לאמר

[1] אבכל יום דנין את העדים בכינוי יכה יוסי את יוסי נגמר הדין לא הורגין בכינוי אלא מוציאין כל אדם לחוץ שואלין את הגדול שביניהן ואומר לו אמור מה ששמעת בפירוש והוא אומר והדיינין עומדין על רגליהן וקורעין ולא מאחין והשני אומר אף אני כמוהו והשלישי אומר אף אני כמוהו: **גמ'** [2]תנא עד שיברך שם בשם מנהני מילי אמר שמואל [3]דאמר קרא [4]ונוקב שם וגו' בנקבו שם יומת ממאי דהאי נוקב לישנא דברוכי הוא דכתיב [2]מה אקב לא קבה אל [2]ואזהרתיה מהכא [3]אלהים לא תקלל ואימא מיברז הוא דכתיב [4]ויקב חור בדלתו [5]ואזהרתיה מהכא [5]ואבדתם את שמם לא תעשון כן לה' אלהיכם בעינא שם בשם וליכא ואימא דמנח שני שמות אהדדי ובזע להו ההוא נוקב וחוזר ונוקב הוא ואימא דחייך שם אפומא דסכינא ובזע בה ההוא חורפא דסכינא הוא רקא בזע אימא פרושי שמיה הוא דכתיב [6]ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות ואזהרתיה מהכא [7]את ה' אלהיך תירא חדא דבעינא שם בשם וליכא ועוד הויא ליה [6]אזהרת עשה ואזהרת עשה לא שמה אזהרה ואיבעית אימא אמר קרא [8]ויקב ויקלל למימרא דנוקב קללה הוא ודילמא עד דעבד תרוייהו לא סלקא דעתך דכתיב [9]הוצא את המקלל ולא כתיב הוצא את הנוקב והמקלל שמע מינה חדא היא תנו רבנן [10]איש מה ת"ל [6]איש איש [7]לרבות את העובדי כוכבים שמוזהרין על ברכת השם כישראל [8]ואינן נהרגין אלא בסייף שכל מיתה האמורה בבני נח אינה אלא בסייף והא מהכא נפקא מהתם נפקא [11]ה' זו [6]ברכת השם אמר ר' יצחק נפחא לא נצרכא אלא לרבותא הכינויין ואליבא דרבי מאיר [6]דתניא [10]איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר [1]ונוקב שם ה' מות יומת לפי שנאמר ונוקב שם מות יומת יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד בלבד מניין לרבות כל הכינויין תלמוד לומר איש כי יקלל אלהיו מכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [1]על שם המיוחד במיתה ועל הכינויין באזהרה ופליגא דרבי מיישא דאמר רבי מיישא [1]בן נח שבירך את השם בכינויים לרבנן חייב מאי טעמא דאמר קרא [1]כגר כאזרח גר ואזרח הוא דבעינן בנקבו שם אבל עובד כוכבים אפילו בכינוי ורבי מאיר האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח בסקילה אבל עובד כוכבים בסייף סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתרבו איתרבו קמ"ל ורבי יצחק נפחא אליבא דרבנן האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח הוא דבעינן שם בשם אבל עובד כוכבים לא בעינן שם בשם איש איש למה לי [1]דיברה תורה כלשון בני אדם תנו רבנן [6] חשבע מצות נצטוו בני נח דינין וברכת השם ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מן החי רבי

מסורת הש"ס

א) מכות כב., ב) [חמורה ד.], ג) [חגיגה יח.], ד) [תוספתא ע"ז פ"ט], ה) [לקמן ע"כ], ו) [בכורות לא.], ז) [ברכות לא: קידושין ח: וב"ק], ח) [תוספתא ע"ז פ"ט ס"ט ולקמן עד:], ט) [לקמן ס.], י) [ע"כ], כ) [בראשית כז], ל) בס"א: יגיעים.

תורה אור השלם

1. ונקב שם יְיָ מות יומת רָגוֹם יִרגְמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח בְּנִקְבוֹ שֵׁם יוּמָת: ויקרא כד טז
2. מָה אֶקֹּב לֹא קָבָה אֵל וּמַה אֶזְעֹם לֹא זָעַם יְיָ: במדבר כג ח
3. אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְּעַמְּךָ לֹא תָאֹר: שמות כב כז
4. וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֲרוֹן אֶחָד וַיִּקֹּב חֹר בִּדַלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִיָּמִין בְּבוֹא אִישׁ בֵּית יְיָ וְנָתְנוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵית יְיָ: מלכים ב יב י
5. וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וְאֲשֵׁרִים תְּשַׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדְּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא: לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם: דברים יב ג-ד
6. וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְבוּ בְשֵׁמוֹת: במדבר א יז
7. אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ: דברים י כ
8. וַיִּקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיְקַלֵּל וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית בַּת דִּבְרִי לְמַטֵּה דָן: ויקרא כד יא
9. הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מִחוּץ לַמַّחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל הַשֹּׁמְעִים אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁוֹ וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה: ויקרא כד יד
10. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֵטְאוֹ: ויקרא כד טו
11. וְרָצוּ יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל: בראשית ב טז

גליון הש"ס

גמ' דאמר קרא ונוקב שם. עי' לקמן סו ע"א רש"י ד"ה בנקבו:

מוסף רש"י

איש איש כי יקלל כו'. מה תלמוד לומר. מלאחר שפתח לכתוב ונוקב שם ה' מות יומת. ליכתוב איש איש כי יקוב שם ונשא חטאו ימות (שבועות לו.). **על שם המיוחד.** כגון תרגנא אלהיו. **כי יקלל אלהיו.** דהיינו כנוי דלאו שם המיוחד וסמיך ליה מיתה ונוקב שם ה' מות יומת וקאי נמי אכי יקלל אלהיו: **ותכ"ל על שם המיוחד במיתה.** דכתיב ונוקב שם ה' וגו' והאי ונשא חטאו לאו מיתה אלא ונשא חטאו דכתיב: **ונע הכנויין באזהרה.** אלהים לא תקלל אף על הכנויין מזהר ושם המיוחד נמי בהא מזהרה נפיק דכל אלהים לשון שררה כמו (שם ז) נתתיך אלהים: **ואליבא דרבי מייאש.** הא דאמר ר' יצחק נפחא לרבות את הכנויים ואליבא דרבי מאיר דמשמע הא לרבנן פטור כן נח על הכנויין פליגא דרבי מייאש דאיהו סבר אע"ג דאמרי רבנן על הכנויין באזהרה בישראל מיהו עובד כוכבים חייב מיתה מכגר ובאזהרה מדכתיב גר ואזהרה יתירה ש"מ לאיזוי עובד כוכבים בכנוי: **ור"מ.** דאמר גר ואזהרה מיירן בכנוי ועובדי כוכבים[1] אתרבו מאיש קרא ממעטו גר ואזהרה לבני נח: **הואיל ואיתרבו.** להאי פרשתא לכנויין איתרבו אף לכל האמור בפרשה ובפקילה: **ור' יצחק נפחא אליבא דרבנן.** כיון דאמרי רבנן עובדי כוכבים פטורין מן הכנוי כישראל גר ואזהרה מאי קא ממעטי אי למעוטינהו מפקילה לא אינטריך דמהיכא תיתי הא לא אתרבו בהא פרשתא דבשלמא לר' מאיר סד"א הואיל ואיתרבי איתרבי: **אין אין למה לי.** בין לר' מייאש בין לר' יצחק נפחא אליבא דרבנן ברכת השם מויתו ה' אלהים נפקא כנויים מגר ואזהרה נפקי לר' מייאש ואי לר' יצחק נפחא הא אמר לרבנן פטורין: **שבע מצות.** יליף להו לקמן (ע"כ): **וגלוי עריות.** כולן חוץ מגערה המאורסה דכתיב גבי תגיימלך (בראשית כ) הנך מת על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל בעולת בעל יש להם גערה המאורסה אין להם (לקמן מז.):

עין משפט נר מצוה

עו א מיי' פ"ב מהלכות עכו"ם הלכה ח סמג לאוין נח:
עז ב מיי' שם הל"ח:
עח ג מיי' שם הל"ח:
עט ד מיי' פ"ט מהל' מלכים הלכה ט ג סמג לאוין נח:
פ ה מיי' שם הלכה יד וסי' שם הלכה ה:
פא ו מיי' פ"ב מהל' עכו"ם הל"ז סמג לאוין נח:
פב ז מיי' פ"ט מהלכות מלכים הלכה ג:
פג ח מיי' שם הל"ח:

רבינו חננאל

חייב עד שיברך את השם תנא עד שיברך שם בשם. מנא לן אמר שמואל דאמר קרא ונוקב שם ה' בנקבו שם. ומאי דנוקב לישנא דברוכי הוא בכיתרי שנאמר מה אקוב לא קבה אל. ואזהרתיה אלהים לא תקלל איבעי תימא מהכא ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל וכי תימא תרתי עבד נקב את השם וקילל מדכתיב הוצא את המקלל ולא כתיב הוצא הנוקב והמקלל ש"מ חדא עבד והנוקב הוא המקלל תרוייהו חדא היא: **ירושלמי** מגיין שקורעין על קללת השם שנאמר ויהי כשמוע חזקיהו ויקרע את בגדיו וגו'. תני ר' אושעיא אחד השומע מישראל ואחד השומע מגוי חייב לקרוע שנא' אני ה' אלהי כל בשר. מהו לקרוע בזמן הזה משמא דר' יוחנן אמרו משרבו הגדמנין פסקו מלקרוע. מהו לקרוע על הכנויין נשמעינה מהדא ריש לקיש הוה מהלך באיסטרטא פגע בחד כותי והוה הוא מגדף והוא קרע כותי מגדף והוא קרע. נחת ליה מחמרא ויהב ליה מיתוקא גו ליביה. אמר ליה השיגא אית לאימך מלבושין מפפקא לי. ש"מ קורעין על הכנויין בזמן הזה ואפי' מן הכותים: **ס"** עד שיברך שם בשם יקלל שם כלומר יזכור שם ויקללו אותו השם בשם. ת"ר מה ת"ל איש איש לרבות את הנכרים שמוזהרין על ברכת השם כישראל ואין נהרגין אלא בסייף שכל מיתה האמורה לבני נח אינה אלא בסייף. תניא ונוקב שם ה' יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד מניין לרבות את כל הכנויין ת"ל איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו מכל מקום. דברי ר' מאיר וחכ"א על שם המיוחד במיתה שנאמר ונוקב שם ה' מות יומת ועל הכנויין באזהרה שנא' ונשא חטאו ור' מייאש פליג על האי תנא ואמר לרבנן בן נח אפילו בכנויין נהרג שנאמר כגר כאזרח בנקבו שם יומת. גר ואזרח אינן חייבין מיתה אלא על שם המיוחד. אבל בן נח אפילו בכנויין חייב: **ת"ר** שבע מצות נצטוו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com